UTTERSBERGAR'N

Årg. 1 Nr. 2 DEC 1976

Medlemsblad för

Köping-Uttersbergs järnvägs museiförening

Box 1203, 731 01 Köping, Postgiro 829286-4.

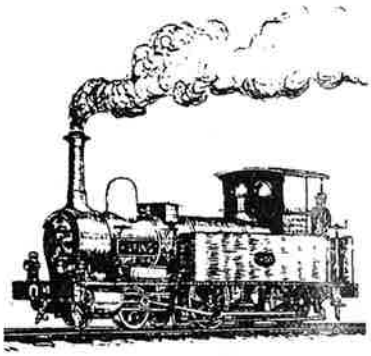

KUJ lok nr. 7 "Patric Reuterswärd" i Kohlswa Jernverks tjänst för tio år sedan - ett vackert julkort.

Foto: Harald Johansson

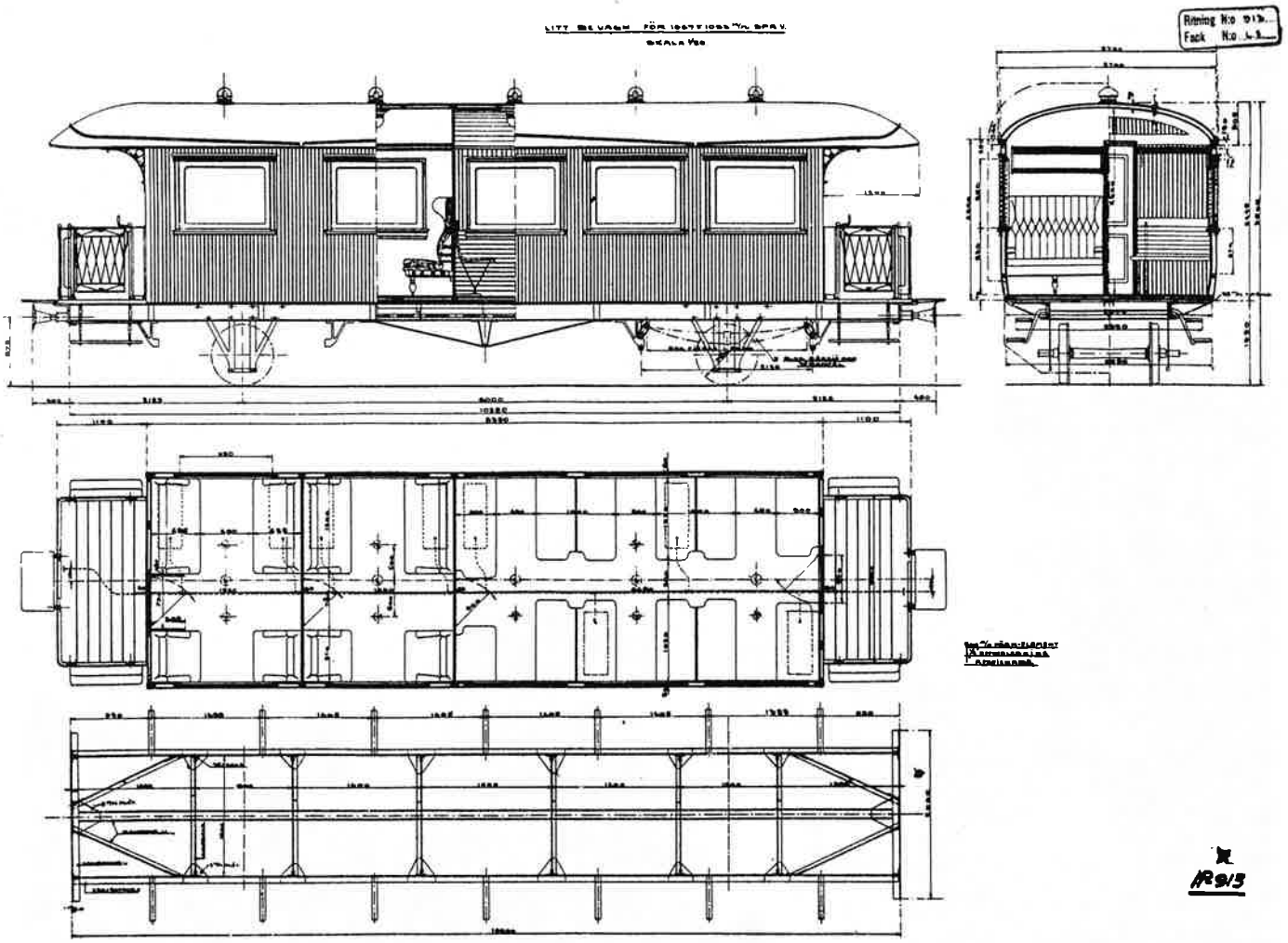

Ritning samt ytterligare en bild på den i förra numret nämnda tjänstevagnen SJ 859,här som KUJ litt. BC nr. I7.Ritningen ställd till förfogande av Svenska Järnvägsklubbens ritningsavdelning,fotot taget av Lennart Welander i Uttersberg den 7 november I952 Som synes av bilden fick vagnen redan under KUJ-tiden skivhjul och rullager,medan luftbroms tillkom under SJ-tiden efter spårviddsändringen till I067mm spårvidd.

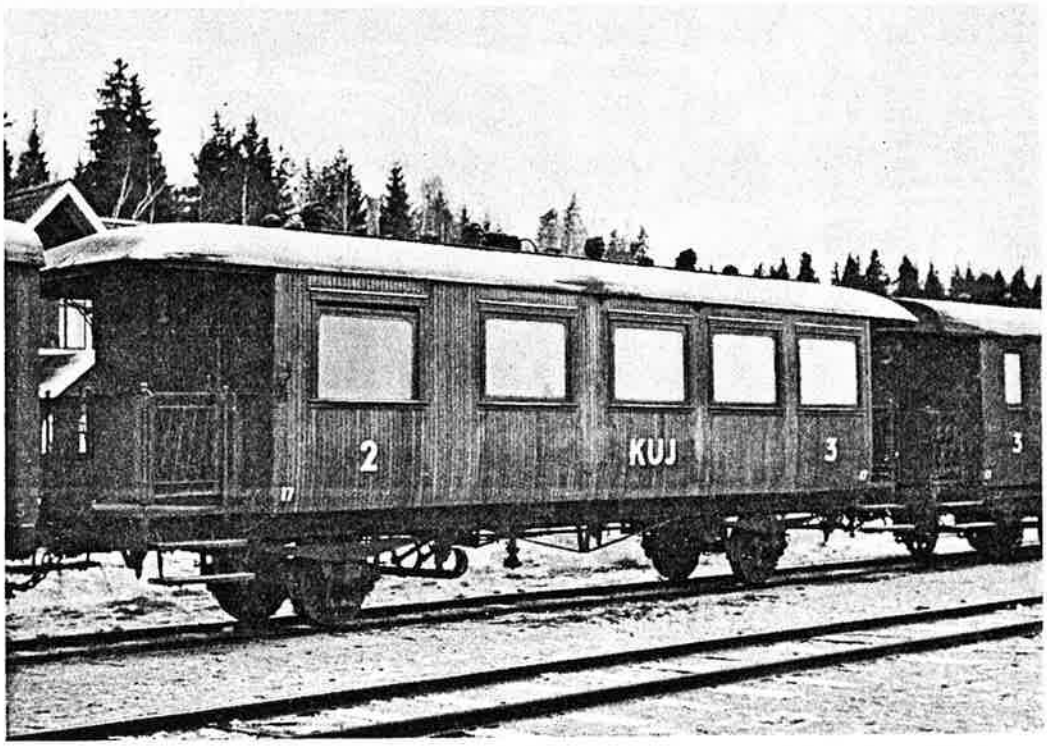

UTTERSBERGARN medlemsblad för KUJ mf Box 1203 731 00 KÖPING
Redaktion: Henrik Ahlberg, Stockholmsv. 97, I tr., 136 71 HANDEN
Thor Berntsen, Erlandsv. 26, 731 00KÖPING

Köping-Uttersbergs Järnvägs museiförenings styrelse:

ordförande:	Henrik Ahlberg, Stockholmsv. 97, 1 tr., 136 71 HANDEN
sekreterare:	Gunnar Palmqvist, Glasgatan 34, 731 00 KÖPING
kassör:	Eric Olson, Lostigen 7, 731 00 KÖPING
v.ordförande:	Thor Berntsen, Erlandsv. 26, 731 00 KÖPING
ledamot:	Arne Bryngelsson, Erlandsv. 33 A, 731 00KÖPING
suppleanter:	Ulf Bergman, Gunnar Larsson

Så var det dags igen för ett nytt medlemsblad, vilket förhoppningsvis skall hinna komma ut innan 1976 är till ända.En del synpunkter har framförts om föregående nummer.

-Starkt att det kommer ut något alls!

-Lite layout skulle inte skada...

-Varför inte lika gärna skriva ut namnet UTTERSBERGAREN istället för UTTERSBERGAR'N?

-Vilka sitter i styrelsen? Sätt ut det i tidningen, tack.

-Generell adress?

Vad layout beträffar, är en stencilerad sak som denna inte så värst mycket att göra layout på. Enahanda stilsort(åtminstone med det här tröskverket!) är inte mycket att göra åt. Placering av bilder dikteras helt av ekonomiska skäl. Bidragens art och kvalitet avgörs av medlemmarna.

Såväl järnvägen som de tåg som trafikerade den, har kallats för UTTERSBERGARN (talform). Efter viss tvekan beslöt vi att ordentligt sätta till en accent. Man kunde ju naturligtvis ersätta den med ett E, vilket emellertid åtminstone jag tycker låter konstlat. Alternativt kunde man slopa accenten. Det vore roligt att höra läsarnas åsikter.

De två sista punkterna har vi, som synes ovan, åtgärdat.

UTTERSBERGARN återfinns på SJ Centralförvaltnings bibliotek, Järnvägsmuseum, Landsbiblioteket i Västerås, Köpings museum, Sv. Järnvägsklubbens bibliotek.

MEDLEMSBLADSUTBYTE har vi med följande föreningar: Föreningen Gotlandståget,Museisällskapet Jädraås-Tallås Järnväg, museiföreningen Östra Skånes Järnvägar, Järnvägsföreningen 1067, Helsingborgs Veteranjärnväg, Stockholm-Roslagens Järnvägars museiförening,Setesdalsbanen(Norge).

Utförandet på medlemsbladet kan ju diskuteras. Som vi tidigare nämnt, kostar ex. bilder en hel del. Stenciler är ju däremot synnerligen billigt. Då det synes oss värdefullt att kunna ha med ritningar och bilder, har vi valt att göra fyra sidor som "omslag". Detta kommer att uppskattningsvis kosta ca 300:-/nr., vilket vid en tänkt utgivning av fyra nr./år skulle göra 1200:-. Till detta skall läggas utgifter som kuvert och porto. Synpunkter på i vilken form medlemsbladet kan utges är välkomna!

Våra vykort

har sålts överraskande bra. På Domus i Köping finns inte mycket kvar, själva har vi ytterst lite. Frank Stenvalls Förlag i Malmö kommer att försälja en liten upplaga av vykorten. De medlemmar i landet som vill försäkra sig om kort bör beställa nu!

De medlemmar, vilka beställt vykort och ännu ej fått några, ber vi ha tålamod. En oväntat stor anhopning av beställningar samt sjukdom gör att det dröjer ett tag. Men korten kommer så fort vi hinner.

HAg

INFORMATIONSKVÄLL PÅ KÖPINGS MUSEUM.

Den 3 november hölls på Köpings museum ett informationsmöte om projekteringen av museets utbyggnad.

Bakgrunden till den nu påbörjade projekteringen, vilken bedrivits av arkitekt Börje Ryström, Köping, är följande.

Köpings museum lider av stor utrymmesbrist. Det anses önskvärt med en snabb start av utbyggnaden. Då denna är såväl tidsödande som kostnadskrävande har kulturnämnden föreslagit att utbyggnaden indelas i ytterligare etapper, för att möjliggöra snabbare igångsättning av de första delarna.

I förprojekteringen av museigården bör ingå en undersökning av fd KURJ förvaltningsbyggnad, hamnmagasinen och Gammelgården.

Vad museigården beträffar, anses det angeläget att göra upp en plan över en järnvägsavdelning. I detta sammanhang har förslag framförts om att placera denna vid järnvägens forna förvaltningsbyggnad.

Repslageri, smedja och garveri föreslås bli flyttade från Gammelgården till museets gård.

KURJ:s fd förvaltningsbyggnad, Köpings gamla station, föreslås bli föreningslokaler eller järnvägsmuseum.

För hamnmagasinens del anses det lämpligast att bibehålla nuvarande funktion-lager och magasin.

Arkitekt Börje Ryström presenterade de fyra olika alternativen. I den befintliga byggnaden skulle den nu använda ytan på 416 kvm få ett tillskott på 681 kvm. En tillbyggnad, rymmande bl.a. järnvägsavdelning, skulle ge ytterligare 380 kvm.

En del inlägg i debatten gjordes. Landsantikvarie Simonsson ansåg att det alternativ som visade en sluten museigård med hantverksbyggnader från Gammelgården, cafeteria mm var det mest tilltalande.

Hamnchefen Torsten Gustafsson påpekade angående hamnmagasinen, att dessa numera saknade betydelse som lagerlokaler och fordrade betydande insatser för att kunna rustas upp.

Beträffande KURJ:s gamla station, "byrån", konstaterades dels att byggnaden var hårt sliten, samt att tanken på järnvägsmuseum här vore orealistisk.

Stadens historieskrivare, Oskar Björnänger, pläderade för att Nyströmska gården skulle flyttas till museet såsom Köpings bäst bevarade 1700-talsgård.

Museiföreståndare Rune Fröding ansåg apoteksmuseet vara en angelägen sak, liksom nödvändigheten av magasin, verkstad och brandsäkert arkiv.

Från KUJ mf:s sida framhölls nödvändigheten av att få personvagn 9 inomhus den tid som återstod till dess museiutbyggnaden var verklighet. Att ha materielen placerad på museigården skulle i alla händelser visa sig ogörligt längre fram, när byggnation bleve aktuell. Vi hänvisade till det faktum att någon plats i "gamla hyttan" ej kunde påräknas förrän om 2-3 år, då yrkesskolan flyttade. Detta var den enda plats, som kunde tänkas upplåtas för så höga och tunga fordon.

Kommunalrådet Olov Landqvist påpekade, att någon utbyggnad under nuvarande ekonomiska läge ej kunde tänkas förrän i mitten på åttiotalet. Han frågade sig vidare, tydligen syftande på de omfattande utbyggnadsplanerna, var länsmuseet egentligen skulle ligga, i Köping eller Västerås.

Tyvärr debatterades aldrig frågan om vad och hur mycket som ett sådant här museum i en stad av Köpings storlek skall innehålla. Man kan fråga sig, finns det underlag för en sådan här ambitiös satsning? Vad skall tillföras länsmuseet resp. stadsmuseet?

För KUJ mf:s del kan man fråga: Skall järnvägsmaterielen överhuvudtaget vara i Köping? Detta sett mot bakgrund av, att SWB-föreningen i Västerås har ett SWB-lok, tillverkat i Tillberga, vilket man inte vet

vad man skall göra med, TGOJ i Eskilstuna har materiel vilken man ej kan placera, och i Köping har vi resterna av KUJ. Till detta kan man lägga det lok som står vid Västerås C. Glansen börjar flagna... Kanske allt under ett tak?

Som tidigare sagts, är vi i KUJ mf i behov av en lokal att hysa såväl lok och vagnar som boggiramverk samt mindre detaljer i. Vintertid är en någorlunda varm lokal nödvändig, om man skall kunna locka frivilliga till insatser.

HAg

AKTUELLT FRÅN MUSEIGÅRDEN.

SJ tjänstevagn 865, den grusvagn KUJ mf inköpt från Karlshamn, har nu likviderats och de delar tillvaratagits som vi framdeles kan behöva.

Urgrävning har gjorts på det utrymme bakom personvagnen vilket frigjorts i samband med grusvagnens försvinnande. Detta för att kunna lägga ut en bit spår att rulla ut personvagnen på inför en eventuell flyttning till inomhusförvaring. Kontakter med ett företag i Köping har tagits för att undersöka möjligheten till inhyrning av vagnen i en lagerlokal.

Några KUJ mf-medlemmar krattade och snyggade upp den lekplan framför vår uppställningsplats för lok och vagn,vilken parkförvaltningen gjort iordning . Den hann bli ordentligt nedskräpad och sönderkörd efter explosionen.

ÅRSBOK.

KUJ mf kommer att medverka i Västmanlands Läns Fornminnesförenings årsskrift 1977. Vårt bidrag kommer att omfatta ca 25 inkl. illustrationer. Det särtryck vi kommer att erhålla, är tänkt att distribueras till föreningens medlemmar.
P.g.a. av den myckenhet material som framkommit, funderar undertecknad på en ev. mer omfattande publikation om KURJ, vilken förslagsvis kunde utges i samarbete med Svenska Järnvägsklubben. HAg

KUJ litt. BC nr. I7-SJ litt. Bt nr. 445-SJ tjv. 859.

I förra numret fanns en beskrivning jämte foto av ovannämnda vagn. Till detta skall läggas,
att Järnvägsföreningen I067 i Karlshamn nu inköpt vagnen
att vagnen redan under sin tid på KUJ fick skivhjul och rullager
att KUJ-vagnarna I5, I6 och I7 en tid lär ha rullat som trafikvagnar i Blekinge med sin gamla märkning från KUJ tills de ommärktes till resp. SJ Cot 849, SJ Cot 850 och SJ Ct(senare Bt) 445.
Vi hoppas att Järnvägsföreningen I067 skall lyckas renovera den fd KUJ-vagnen!

Vi hälsar följande nya medlemmar välkomna i KUJ mf! HAg

Ernst Juhlin	Kvarng. 9 A	73I OO	KÖPING
Sigurd Brehmer	Åsby	73I OO	KÖPING
Tommy Dömstedt	Furuv.5 C	73I OO	KÖPING
Gunnar Ljusterdal	Riksdagen I00 I2		STOCKHOLM 46
Astley Nyhlén	Mullg.22	73I OO	KÖPING

SUMMA 7I MEDLEMMAR.

MEDLEMMARNA ONSKAS EN GOD JUL OCH ETT GOTT NYTT ÅR!

KUJ skulle göra slut på sedeslösheten på hästforor-nas rastplatser!

From tanke vid bolagsbildningen

"Man kan ej tänka sig något i både materiellt och moraliskt hänseende mera fördärvligt än vårt vanliga forväsende, varvid i alla årstider och väder, dygnen i ända, ungdom av båda könen måste befinna sig på landsvägarna, sysselsatta med det själsdödande görat att vandra bredvid lass och öken, insupande en vana att slå dank och avhållas från andra allvarliga arbeten. Vi behöva ej uppdraga någon skildring av levernet vid framkomsten till vilosställena; en bedrövlig erfarenhet känner tyvärr omständigheterna därvid, och därför kan icke annat än envar, om ock endast för inskränkningen av vårt vanliga sedefördärvande forväsendes skull, hjärtligen önska, der merberörda järnvägsanläggning ju förr dess bättre komma till stånd."

Detta citat är hämtat ur Köpings Tidning i maj 1856, sedan ett allmant möte på rådhuset i Köping diskuterat tanken att medelst en järnväg förena Hedströmsbergslagen med dess utfartshamn i Köping.

På den tiden skilde man inte på nyheter och kommentarer, som man vanligtvis gör i dag (eller i varje fall borde göra) utan kommentarerna vävdes in i det referat från möten och sammankomster som presenterades. På den tiden presenterades praktiskt taget varje nyhet, om en aldrig så stor, i notisform och det kunde därför slumpa sig så att notisen ibland inte bara fyllde en utan flera spalter till förfång för lätthäsheten. Man använde sig då av den tyska frakturstilen.

"Bergslagens bruksägare jämte många andra intresserade från staden och bygden infann sig och sällan har väl enigheten i en föreliggande fråga varit större än vid detta tillfälle", konstaterar Köpings Tidning och fortsätter:

"Förutom den högst betydliga vinst, som i ekonomiskt avseende skulle uppstå genom brukseffekternas lättare och billigare transport å en järnväg, framhölls av ordföranden, grosshandlaren och riddaren J G Schwan på Karlsansbo, sannolikt den mest framträdande bland initiativtagarna, den ännu större, ja, oberäkneliga fördelen, som i moraliskt avseende skulle tillskyndas brukens underhavande och övriga kringboende allmoge om de kunde befrias från det i alla avseenden så nedtryckande utarmade och fördärvande forväsendet". ------

Beslut fattades "att en järnbana med lokomotiv med första skulle anläggas härifrån norrut till Uttersbergs bruk med en sidobana från Berndtshammar till sjön Lillsvan, varigenom dess längd komme att utgöra under 3 1/2 mil."

Referatet i KT avslutas med följande önskan: "Måtte alltså förslaget under dess fortsatta behandling omfattas med lika odelat intresse, då kunna vi med visshet hoppas, att det snart skall vara utfört och sedan bära välsignelserika frukter för nävarande och kommande generationer."

Vi har här undvikit att ingå på själva bolagsbildandet och de därmed sammanhängande orsakerna, då dessa uppgifter återfinns i de historiker som utgetts vid KUJ:s 50- resp 75-årsjubiléer. Vi har bara velat belysa ortstidningens reaktioner på den tidigare bolagsbildningen.

Begreppet "med första" var tydligen tänjbart, ty järnvägsbygget igångsattes ej förrän i oktober 1863, alltså mer än sju år efter det skildrade sammanträdet. Men brukspatronerna var både många och myndiga och deras speciella intressen beträffande järnvägen gick i vissa avseenden isär. Därav det långa uppskovet.

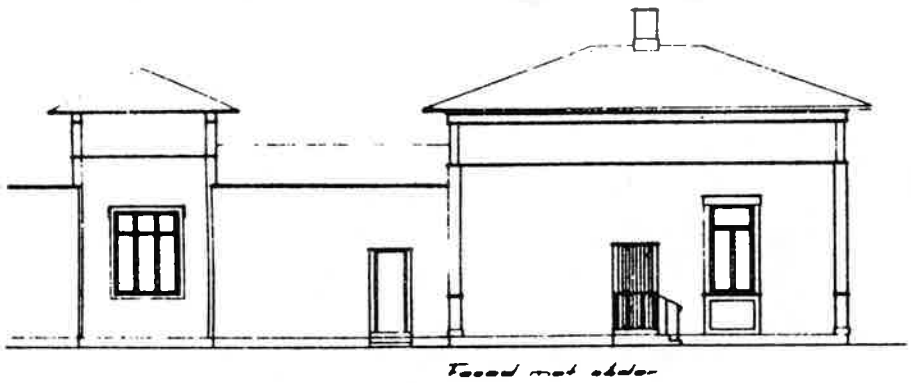

Fasad mot väster

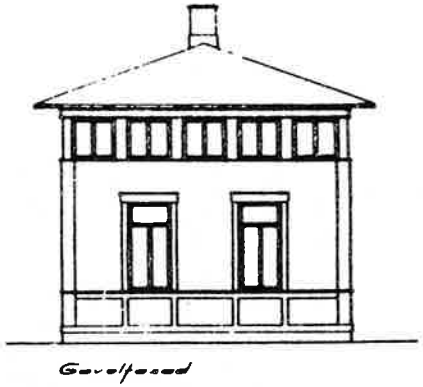

Gavelfasad

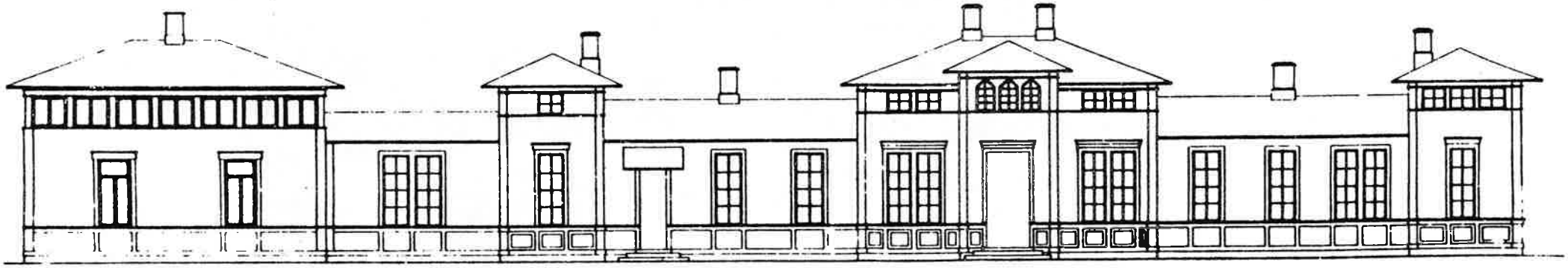

I förra numret visade vi en ritning på Köpings gamla station i ursprungligt skick. För jämförelsens skull visar vi nu en ritning uppgjord i samband med den senaste utbyggnaden 1936.
KUJ:s förvaltningsbyggnad uppfördes 1864 efter ritningar av järnvägens förste trafikchef C. Berglundh.
Huset tillhör det äldsta beståndet stationshus i landet, och utgör i Köping idag det enda vittnesbördet om KUJ:s existens. Lokstall, vagnbod,målarverkstad och bangård är borta, endast slipsarna framför f.d. "byrån" markerar att detta en gång varit en bangård.
Byggnaden är idag till största delen verkstad, försäljningslokal och lager för en firma som saluför motorgräsklippare, motorsågar, båtmotorer mm.

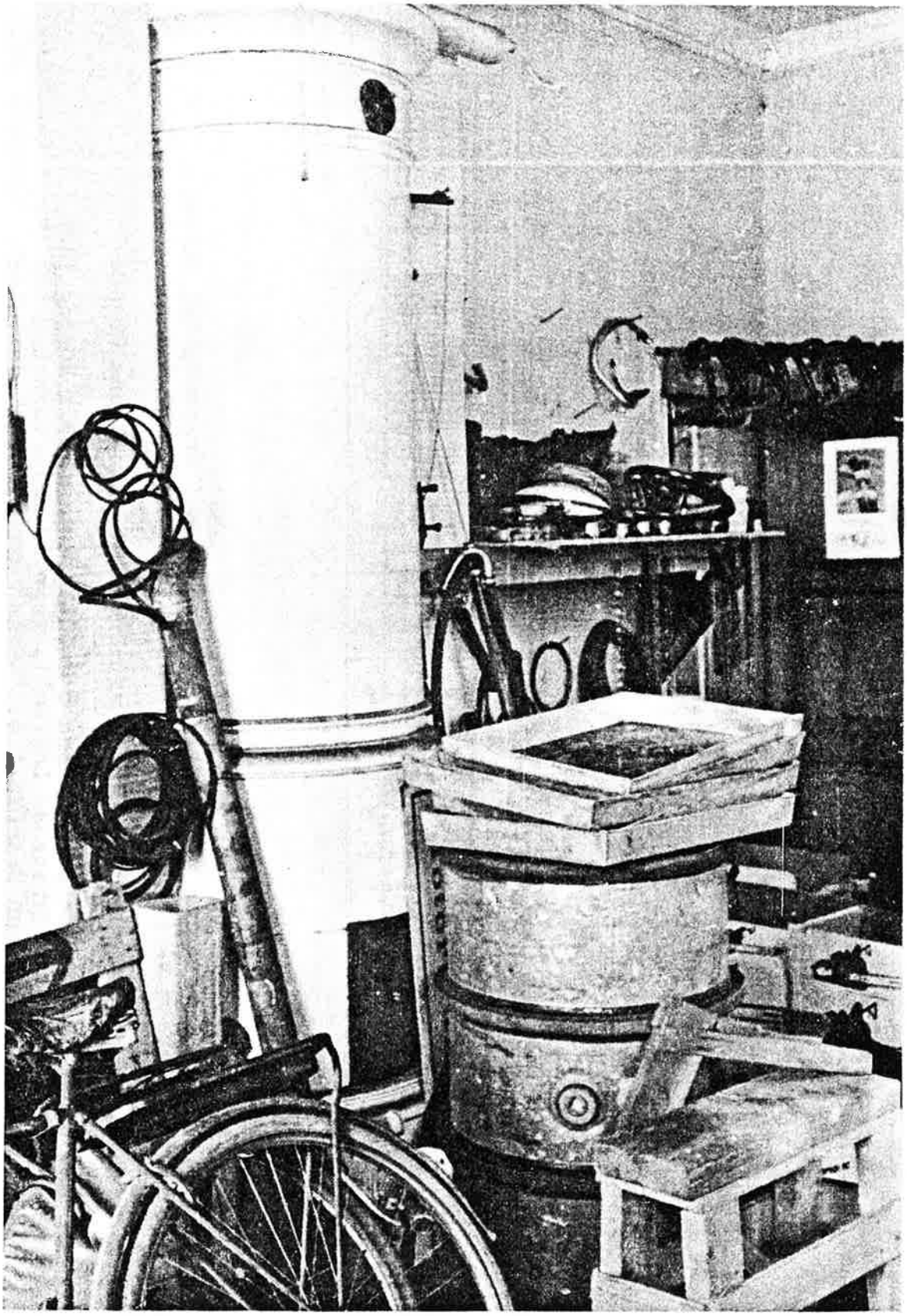

Köpings gamla station - byrån - idag. Interiören är, som synes inte särskilt vacker och huset är hårt slitet, men borde kunna bevaras, om intresset finns...
Kontor eller föreningslokaler är förslag som framförts i debatten. Att vi gärna hade utrymmen i huset behöver väl inte sägas?

Foto Bärgslagsbladet